No. 1768 **Zaterdag 17 November 1917.** **34ste Jaargang**

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

De Aflaatprediking.

II.

In 1505 toog hij naar Leipzig, zijn vaderstad. De mare zijner komst was hem reeds vooruitgesneld; geheel Leipzig beijverde zich om den beroemden prediker feestelijk te ontvangen. Zoodra hij de poorten der stad was genaderd, trok hertog George van Saksen aan het hoofd der gansche geestelijkheid hem te gemoet en nu ging het in plechtigen optocht naar het Sint–Paulusklooster, waar de eenvoudige religieus weder zijn vorige, armoedige cel betrok. Twee jaar later treffen wij Tetzel nogmaals als aflaatprediker aan. Te Pirna, Plauen, Freiburg, waar de Dominicanen kloosters bezaten en Tetzel waarschijnlijk reeds vroeger het woord Gods had verkondigd, was de toevloed ongehoord; in deze laatste plaats offerde men binnen twee dagen 2000 gulden. Eveneens was te Dresden de opkomst der geloovigen buitengewoon. Geen kerk kon de talrijke menigte bevatten, zoodat de hertog van Saksen den prediker een venster van het hertogelijk slot afstond, om vandaar tot de onafzienbare scharen het woord te richten. Maar het glanspunt zijner prediking bereikte Tetzel, toen hij in zijn volle waardigheid als subcommissaris van den pauselijken aflaat te Leipzig zijn intocht hield, om zijn vaderstad aan de buitengewone genaden en gunsten van den H. Stoel deelachtig te maken. De grootste kerk was te klein voor het saamgestroomde volk „balcons en terrassen moesten hem tot kansel, de uitgestrekte markt van Leipzig tot tempel dienen". De toehoorders hingen aan zijne lippen. Met onwederstaanbare kracht, die alleen het Christendom den redenaar verleent, bracht hij de geloovigen tot schuldbesef, wekte hen op tot naastenliefde, bewoog ieder om zich te onthechten van de schatten, die de mot en de roest verteert, en om zich onvergankelijke schatten te vergaderen voor den Hemel. In heiligen naijver trachtte ieder door berouw, gebeden, goede werken Gods genaden te verwerven en tevens door ruime aalmoezen bij te dragen tot de verdediging der Duitsche broeders in Lijfland. De offervaardigheid was buitengewoon, het bedrag der aalmoezen overgroot. Dit succes zonder wedergade was aanleiding, dat Tetzel op vele plaatsen, waar hij het aflaatkruis oprichtte, gevraagd werd om voor liefdadige doeleinden te preeken. Te Annaberg trad hij op ter gunste der Antonianen van het klooster Lichtenburg, uren ver kwamen de geloovigen toegestroomd; te Görlitz verzocht hem de raad ten voordeele der onlangs gestichte Sint Pieterskerk te prediken, binnen drie weken moet hij niet minder dan 45,000 gulden hebben ingezameld.

Deze feiten vormen een scherp contrast met de jammerklachten die Luther over het gemis aan liefdadigheid bij zijne volgelingen later aanhief. „Onder het pausdom," zoo klaagt hij, „waren de menschen milddadig en vrijgevig, maar nu „onder het evangelie geeft niemand „meer, de een vilt den ander; ieder wil alles alleen hebben. En hoe „langer men het evangelie predikt, „des te dieper verdrinken (ersaufen) „de menschen in gierigheid, opschik en weelde, alsof de arme bedelzak eeuwig hier moet blijven. „Dank aan het evangelie, zijn de „menschen zoo slecht geworden, dat „zij, nu niet meer menschelijk maar „duivelsch ombarmhartig, niet tevreden zijn met het genot van het „evangelie en zich vetmesten met „kerkgoederen, maar, zooveel in hen „is, het evangelie ten laatste geheel zouden uithongeren."

Het schijnt, dat de evangelische Christenen de vergelijking met hunne katholieke voorvaderen vreesden, althans niet aan hunne deugd, maar aan de kuiperijen en het bedrog van Tetzel hebben zij die milddadigheid toegeschreven. Tetzel, eenmaal door den „seligen" Luther gevonnisd, moest noodzakelijk door allerlei ongeoorloofde middelen zooveel geld hebben bijeengezameld. Dit stond vast; welke die middelen waren, zou haat en onkunde wel uitdenken. „De landlieden in den omtrek," zoo verhaalt Hofmann (p. 59), „wist hij (Tetzel) drie maanden lang bijzonder daardoor tot zich te lokken, dat hij, buiten zijn aflaatpreeken, allerlei vermakelijkheden, bijv. vogelschieten, mastklimmen, kegelen om een os, dobbelen om duiten, om peperkoek, enz. op touw zette; en opdat de landman door den arbeid niet verhinderd zou worden om zijne aflaatmarkten te bezoeken, stelde hij deze gewoonlijk tot Zon- en Feestdagen uit. Zoo was de aflaat te Merkwitz op den eersten Zondag na H. Drievuldigheidsdag, te Plauszig op Sint Jan, te Portitz en Gottscheuna op Maria–Visitatie, te Schönfeld op St. Laurens, te Hohenheide op Sint Michael bepaald; en daar de gemeene man zoozeer met volksfeesten van dezen aard is ingenomen, werden zelfs nog in den tijd na de Reformatie op eenige dezer plaatsen, wegens Tetzels voormalige aanwezigheid, zoogenaamde aflaatpreeken gehouden, op welke dagen de landlieden van hun heer gelegenheid tot dansen en vrij bierdrinken ontvingen en ook tegenwoordig nog wel ontvangen." — Laster en grove onwetendheid reiken hier elkander de hand. Waar is het, dat Tetzel op last zijner overheid soms naar plaatsen zich moest begeven, waar het kerkwijdings- of patroonsfeest gevierd werd; de menigte op dien dag samengestroomd kon dan tegelijk aan den kruisvaartaflaat deelachtig worden; maar onkunde, zoo geen laster is het, aan hem de invoering van vermakelijkheden toe te schrijven, die reeds eeuwen vóór Tetzel bij die gelegenheid gehouden werden en als „kermis" nog in zwang zijn. Nog dwazer is de opzet van het dansen en vrij bierdrinken, dit heeft niet het minste met Tetzel uit te staan, maar is een oud, middeleeuwsch gebruik. Als symbolische erkenning van het aleenheerschap moesten op bepaalde tijden de pachters in vele streken „heerendansen" uitvoeren. Van hun landheer ontvingen zij dan bier en koek. Wie echter wegbleef of niet danste, werd gestraft.

Diezelfde door geloofshaat overprikkelde phantasie vereenigde Tetzel onafscheidelijk met den aflaat. In elken aflaatprediker herkende men de gehate gestalte van den Dominicaan, in elken aflaatbrief las men de Tetzel toegedichte lasteringen. Aflaten, eerst na hem aan kerken verleend, moesten toch door hem zijn gepredikt, wie er aan durfde twijfelen, zou men evenals te Groszaga, door bepaalde aanwijzing van plaats beschamen. Meer nog, de vermetele, die het eerst zijn hand naar den „Gezalfde des Heeren" had durven uitstrekken, werd het middelpunt, waarom zich na verloop van tijd alle schelmstukken en schurkerijen, die ooit van monniken en aflaatpredikers werden verhaald, groepeerden. Eene menigte anekdoten, die uit de middeleeuwsche spotschriften nog bij het volk in omloop waren, vonden in Tetzel den bepaalden persoon; zij werden door geschiedschrijvers eerst twijfelachtig met „es soll", „auch hat man gesagt", „do kumt mir an", „es wird auch behauptet", „einige meinen", enz. ingeleid, maar later door geschiedschrijvers van ruimer geweten vlakweg als volkomen zeker aan den aflaatprediker toegeschreven. Waar Vogel bijv. in 1717 schreef: „Auch *soll* Tetzel einmal gesagt haben", daar schrijft Hofmann zonder aarzelen in 1844: „Auch *hat* Tetzel einmal gesagt." Door deze systematische geschiedvervalsching is langzamerhand de caricatuur, die Protestanten den „oud[…]n" Tetzel noemen, geconstrueerd en Johann Tetzel de held geworden van alle aflaatzwendelarij, gelijk de *Alte Fritz* alle soldaten-anekdoten, *Vrijheer von Münchhausen* alle jachtavonturen op zijn rekening heeft. In strijd met de „protestantsche traditiën" moet dit de protestantsche pfarrer Seidemann, dien men waarlijk niet van Roomschgezindheid kan verdenken, erkennen, als hij van Tetzel sprekende, zegt: „bemitleidenswerth, „weil die Flamme der Reformation, „je heller sie zum Segen der Welt „aufglühte, desto schwärzere Schatten auf sein Andenken warf; weil, „was der Spott von Jahrhunderten „über das schmutzige Geschäft des „Ablasses zusammentrug, an ihm „sich festhing und wie mit einen „Sagenkreise ihn umhüllte." De gewone kenteekenen der verdichting, onzekerheid, tegenspraak omtrent tijd, plaats en omstandigheden, blijven dan ook niet uit; de eene geschiedschrijver betrapt den ander op onwaarheid, deze ontkent absoluut, wat gene tracht te bewijzen. Maar dit is niet het eenigst verdacht verschijnsel, met den vinger kan men het plagiaat nagaan en met genoegzame zekerheid aanwijzen, waar de oude [illegible] zijn gehoord, die het [illegible] samenstellen.

Reactie ten goede?

Merkwaardig is het, dat de loftrompet, welke dezer dage bij de 400-jarige herdenking der Hervorming allerwege gestoken wordt, bijzonder vroolijk en opgewekt klinkt bij degenen die zich vrijzinnigen noemen.

Bij eenig nadenken evenwel is de reden hiervan niet bijzonder ver te zoeken.

De „Hervorming" toch heeft vrijheid gebracht, vrijheid in denken, vrijheid van doen en laten. Deze vrijheid is den vrijzinnigen dierbaar; vrij denken, vrij handelen is hun ideaal.

De Hervorming bracht een reactie in het geestesleven en stuurde een groot deel der menschheid in de richting der vrijheid.

Ziedaar de reden waarom van vrijzinnige zijde de Hervorming wordt toegejuicht.

Nu willen wij niemand, ook niet de Redactie van „Op den Uitkijk" het genoegen misgunnen om op den gedenkdag der Hervorming te juichen om wille der verworven vrijheid.

Integendeel, hoe meer de Vrijzinnigen, die aan alle „kerkelijk gedoe" maling hebben, voor wie alle geopenbaarde, christelijke leer waardeloos is, juichen op dezen gedenkdag, des te beter komt het aan het licht, hoe geheel de Hervorming op kerkelijk gebied fiasco heeft geleden, des te duidelijker blijkt voor iederen onbevooroordeelden geest, dat de zoogenaamde Hervorming in plaats van het „zuivere Evangelie" in eere te herstellen en naar voren te brengen, aan 's menschen vrijheidszin boven den band van het Evangelie de voorkeur heeft gegeven.

De Redactie van „Op den Uitkijk" noemt de Hervorming de groote Reactie, en terecht. Maar waarheen heeft die Reactie geleid? Heeft zij, wat plicht zoude zijn, hare aanhangers gevoerd naar den Christus? Of heeft zij hen van den Christus verwijderd?

Helaas, wij weten het maar al te wel. Zij heeft, in plaats van verbetering te brengen op kerkelijk, godsdienstig gebied, wat zij toch voorgaf te beoogen, duizenden en millioenen ongemerkt maar consequent gevoerd in de armen van het scepticisme en het ongeloof.

Met dezelfde vrijheid waarmede sommigen aan een of ander geloofspunt twijfelden om het ten slotte te verwerpen, hebben anderen a l l e geloofswaarheden over boord geworpen.

Godsdienstig indifferentisme is de wrange vrucht waarop de vrije idee, door de Hervorming gebracht, zich mag beroemen.

Maar is dat nu een Reactie waarover men bij de herdenking der Hervorming moet jubelen? Dat is een Reactie waarop wel een Vrijzinnige maar niet een Christen roemen mag.

Is men daarvoor Luther dank verschuldigd?

De Surinamer.

Naar het Isonzofront.

II.

We waren dus binnen de geregelde vuurlinie. Van het volgen van een pad was nu geen sprake meer. Onze gids, die vooraan ging, gaf de richting aan. Nu en dan moest een geheel open gedeelte vlug en in gebukte houding worden overgestoken. Dat alles wees er op, dat we ons in de gevaarlijke zône bevonden, maar de drommel mag dat gevaar beseffen, wanneer er nergens ter wereld een „vijand" te zien is en men alleen maar wat onzichtbare kanonnen hoort afschieten. Telkens wanneer weer een bepaald gedeelte van den Faiti–Hrib, waar de Italianen [illegible]letje van vlug oversteken, met je neus zoo laag mogelijk aan den grond, herhaald. We lachten elkaar er een beetje om uit, maar deden toch maar wat ons gezegd werd. Trouwens, als we zoo gebukt en haast-je rep-je overstaken, vonden we in zulk een omgeving den grond bezaaid met shrapnell–kogels en brokstukken van gesprongen granaten. Zóó erg om te lachen scheen het dus niet te wezen; maar lieve hemel, ik kan het niet helpen; de volwassen mensch voelt zich in die houding van kruip-door sluip-door, terwijl er nergens iets te zien is, zoo volslagen idioot. En dan, zoo denk je allicht, wie kan er nu iets aan hebben om mij hier dood te schieten!

— Het idiote van den oorlog is n i e t het opvlammen van driftige hartstochten bij menschen en volkeren; integendeel, het is de natuurlijkste zaak van de wereld, en hetzelfde duiveltje, dat den een den ander in drift doet vernietigen, zorgt er tegelijkertijd voor, dat de een den ander in drift.... verwekt! Waar hebben we 't ook nog maar weer gelezen?: „de visschen vreten mekaar, en de vogels vreten mekaar, en de dieren van het veld vreten mekaar, en de mensch....." gebruikt lepel en vork, maar overigens blijft het 't zelfde. Dat klopt allemaal als een bus. Niets tegen te zeggen. Onze aandrift, onze strijdlust, onze hartstocht houden de balans van vernietigd leven en van nieuw verwekt leven behoorlijk in evenwicht; onder andere (zoo moeten we maar aannemen) door oorlogen. Dat menschen met elkaar vechten, is dus, sedert Kaïns tijd, slechts menschelijk. Kwestie van g e v o e l. Maar het idiote begint daar waar menschen, zonder elkaar te zien, zonder elkaar te kennen, zonder ooit van elkaar te hebben gehoord, en ook zonder elkaar als v o l k te haten, elkaar kalm om hals brengen door middel van vernuftig uitgedachte toestellen, ze mogen dan kanonnen heeten, of duikbooten, of bommen. Het idiote zit hem daar waar de d r i f t niet meer is. Te Belgrado zag ik een Massengrab waarin, in een kuil, 8000 menschen begraven liggen: 4000 Oostenrijkers, 4000 Serviërs, die aan de schoone oevers van den Donau dood in elkaars armen gevonden werden, voor het meerendeel met de bajonet in de borst. Dat was razernij; dat gevecht was wreed, afschuwelijk en al wat ge maar wilt; maar: die menschen waren op dat oogenblik opgewonden, ontoerekenbaar, driftig.... „helden" enfin, zooals in de schoolboekjes staat. Maar als een hoogst verstandig man ergens in een boschje een kanon afschiet en aldus in volkomen gemoederust een eind maakt aan het leven van menschen, op wie hij volstrekt niet boos is, en die behooren tot een volk, dat hij „charmant" vindt — het woord klinkt me nòg in de ooren, — dàn lijkt mij zoo'n verstandig man nog al idioot. De conclusie hiervan is misschien, dat de verstandigen in den oorlog de idioten zijn.

Plots stonden we voor een „hol", zooals het daar genoemd werd. Men kan het zich niet beter voorstellen dan als een spoorwegtunnelingang in een heuvel, en het wás dan ook feitelijk een tunnel, want hij kwam aan den anderen kant van den heuvel, waarop wij ons bevonden, weer uit, al was het dan ook slechts in den vorm van een gleuf, waardoor men..... maar dat krijgen we strake.

Uit dat „hol" trad ons een brigade-commandant, de kolonel Gúa tegemoet. Hij was een reus, maar met het hart van een kind. Op zijn gezicht lag die mengeling van goedmoedigheid, eenvoud en jovialiteit, die men zoo dikwijls ook bij zeekapiteins aantreft. En waarlijk, als men het hol binnentrad, dan kon men zich met een beetje fantasie aan [illegible] „kaarten-kamer" en daarachter de „hut" van den captain met een tegen den wand gebouwde couchette. Maar alles zoo primitief mogelijk: bed, tafels, zitbank, alles van wit hout. We troffen het, vertelde de kolonel, dat we niet een kwartier eerder waren gekomen, want „toen sloeg hier vlak bij den ingang een granaat in."

Nu zaten we veilig beschut in het hol, waar we een lichten maaltijd nuttigden, besproeid met een glas goeden landwijn, door de soldaten zelf achter het front geteeld. Plotseling sprongen we op; een granaat was ingeslagen op een honderd meter afstand van het hol, daar waar we zooeven, elkaar 'n beetje uitlachend, waren langs gekomen. Door de ontploffing was een vat petroleum, dat daar ergens stond, in brand gevlogen en in minder dan geen tijd stegen de vlammen en de rook hoog-op. Toen verder den tunnel in, die flauw verlicht werd door een hier en daar brandend electrisch lampje. Langs de zijden lagen soldaten op rustbanken te slapen, sommige behoorend tot de versche troepen, die 's nachts hun kameraden in de loopgraven zouden vervangen, andere ziek of gewond, wachtend op de brancards, die hen zouden komen halen. Op een gegeven oogenblik stonden we aan het eind van den tunnel, aan de tegenoverliggende helling van den heuvel, maar.... een uitgang was er niet. In den uitersten wand was alleen een breede gleuf uitgehouwen waardoorheen men het gansche berglandschap aan dien kant kon overzien zonder zelf gezien te worden. Hier stond dan ook de uitkijkpost, die over een paar groote verrekijkers had te beschikken. De post was bezet door twee man, die beiden geregeld z o u d e n worden afgelost, ware het niet dat één hunner al maandenlang halstarrig geweigerd had afgelost te worden. Hij wilde voortdurend bij zijn kijkers blijven en had er vlak naast een hokje getimmerd, waarin hij 's nachts sliep en bij onraad gewekt werd.

Hij was een zestigjarig vrijwilliger, die er uitzag als een veertigjarige, en werd door den kolonel „de Professor van de Hermada" genoemd. En waarlijk, hij zag er een beetje professoraal uit: deftig, droog en goedig, en met een paar kwieke oogen in zijn hoofd. Hij ging trotsch op zijn waardigheid, wat men zich best kan voorstellen, als men weet dat hij maar een kort telefoonbericht

over een Italiaansche troepenbeweging daar vóór hem had af te geven aan een Oostenrijksche artillerie-stelling achter hem, — en „een sprookje van een kanon" spuwde voor koning en vaderland zijn doodelijke lading over 's professors hoofd heen uit op de plek, door hèm in zijn telefoonbericht genoemd. — Op de Zondagsschool leerden we als kinderen, dat het hoogste geluk in de wereld is om anderen gelukkig te maken; maar dat kan niet juist wezen, want deze goedige, sympathieke professor gevoelde zich volmaakt gelukkig telkens wanneer zijn telefoonberichtje een paar seconden later een raak schot tengevolge had, — en men mag toch met recht betwijfelen, of de „anderen" door zoo'n schot wel zoo bijzonder gelukkig werden gemaakt.

Door de gleuf konden we tusschen de hellingen van twee heuvels doorzien. Op de eene helling (links) lagen de Oostenrijkers, op de andere (rechts) de Italianen. Geen mensch te zien natuurlijk. Elk hoofd, dat zich vertoond zou hebben, zou onmiddellijk doorschoten zijn geworden. Wel vielen de loopgraven duidelijk te onderkennen en zelfs kon door de kijkers worden waargenomen, dat zich op een zandweg verderop enkele Italianen vertoonden en ergens in een schuilplaats verdwenen. Het werd blijkbaar „niet de moeite waard" gevonden om er een granaat op af te geven. Zoo waren ook wij een uurtje geleden voor de Italianen blijkbaar „niet de moeite waard" geweest.

Daar zijn van die oogenblikken in ons leven waarop het zijn nut kan hebben dat we niet meegeteld worden....

Toch „troffen" we het in zoover, dat juist een „Oostenrijksch" schot werd afgegeven op een „Italiaansche" schuilplaats, waarin een paarhonderd man vermoed werden. Een ontzaglijke wolk van stof en steenen en vermoedelijk armen en beenen (dat was niet te onderscheiden) steeg op. „Die is raak!" werd er gerapporteerd, waarmee bedoeld werd, dat er van die tweehonderd menschen vermoedelijk geen vijf onder de schuilplaats hadden kunnen wegkruipen. „Die is raak," — en verder werd er over het geval niet gepraat. De professor glimlachte, gelukkig.

Een genot was het, den kolonel over zijn mannen te hooren spreken. Daar was hij trotsch op. „Kranige kerels! Niets is hun te veel. Als 't noodig is, getroosten ze zich elke [illegible] geen trouwer kameraden." Nu, dien indruk heb ik ook gekregen, overal aan het front waar ik kwam. Bij allen, die ik sprak, trof onmiddellijk dat heerlijke gevoel van saamhoorigheid, dat ons weer met de menschheid verzoent, wanneer we er pas boos op zijn geweest. Nergens een zweem van verdierlijking, zooals men dat elders wel eens denkt. Integendeel, de menschen waren voorkomend en behulpzaam en hadden waarlijk hun zin voor gezonden humor niet verloren. Dezelfde man, die nog pas een meerdere heeft gesalueerd zóó soldatesk en met zóóveel Schneid als een kalme Hollander zich nauwelijks kan voorstellen — menigeen van ons zou dat belachelijk vinden — diezelfde man is vaak van een aandoenlijke teederheid voor 'n vermoeid of gewond kameraad. Hij, die voor deze menschen den naam „barbaren" heeft uitgevonden, heeft nog nooit de taal van een paar eerlijke oogen verstaan.

Het was al vrij laat, toen wij van onzen allerhartelijksten gastheer afscheid namen. Het liep tegen donker en het transport, dat alleen bij nacht kan plaats hebben (overdag zou er te veel op geschoten worden), kon elk oogenblik beginnen en onze passage bemoeilijken.

Aan den voet van den heuvel kwamen we de eerste transportwagens al tegen. Zwijgend liepen de mannen naast hunne in de vallende schemering langzaam voortstappende paardjes. Ze vervoerden prikkeldraad...... Uit een boschje klonken de droevige tonen van een nachtegaal. Dat beest had gelijk.

Ingezonden.

Burgerlijke Stand.

Statistieken zijn droge lectuur, maar toch zijn ze leerzaam, die cijfertjes, naast en onder elkaar. Een ieder, die onbevooroordeeld het lijstje van den Burgerlijken stand, voorkomend in *Amigoe* No. 1766 gelezen heeft, zal wel beamen dat slotzinnetje van het onderschrift: „Nu is de algemeene toestand, op moreel gebied zeer ongunstig."

„Kon het buitenechtelijk samenleven strenger worden tegengegaan" zal ook menigeen met den schrijver van die regelen wenschen. *Kon het!!* Er zijn altijd menschen, die alléén door strengere maatregelen gebracht kunnen worden tot betere moraliteit, voor dezulken geldt „aux grands maux, les grands remèdes."

Maar vooruitgang in deze is ook nog te bereiken langs anderen weg.

Het staat eenmaal vast, dat voor een te sluiten huwelijk de papieren van de belanghebbenden in orde moeten zijn.

Welnu, laat men dan het *iedereen* zoo gemakkelijk mogelijk maken om zijn papieren in orde te krijgen.

Die „orde" nu wordt zekerder bereikt door het afgeven van geboortebewijs in een daarvoor bestemd boekje dan door het neerschrijven daarvan op een los papier. Hoe dikwijls raken die „papieren" niet zoek.

Daarbij kent men toch genoegzaam de slordigheid van menigeen bij het opgeven van den juisten naam bij aangifte van geboorte. En zoo komt het voor, dat eenzelfde persoon op verschillende briefjes een anderen naam draagt.

Zulke verkeerde aangiften worden later bronnen van moeilijkheden, die het huwelijk doen vertragen, omdat de papieren nog niet in orde bevonden worden.

Door de boekjes is althans de naam van de „moeder" reeds vastgelegd en dus voor verandering bij nieuwe geboorteopgaaf gevrijwaard. Ondanks dat voordeel behoort het ook thans niet tot de zeldzaamheden, dat men een briefje in handen krijgt in plaats van een boekje, en dat zoowel als het oudere personen geldt als jongere.

Met weinige onkosten méér is *iedereen* in deze gebaat met een boekje.

* * *

Nog te versch liggen in ons geheugen de klachten geuit over het deporteeren van het buitenvolk van plantage naar plantage, dat het nu reeds zou vergeten zijn.

Dat dergelijke deportaties zoowel financiëel als moreel aan het arme volk afbreuk kunnen doen, behoeft niet door lange betoogen bewezen te worden, evenmin, dat zij een stain-den-weg zijn tot een huwelijk.

* * *

Wie kranten leest weet dat er in vele landen van alle zijden klachten opgaan tegen den verderfelijken invloed van alle films waarin kwaad geleerd wordt en aangemoedigd. Onze maatschappij — de statistieken wijzen het uit — heeft waarlijk niet veel te verliezen op moreel gebied. Dat is dus een reden te meer om met gestrengheid te voorkomen al [illegible]voorstellingen van twijfelachtig allooi is de publieke moraal niet gebaat, wordt eerder nog wat meer achteruitgezet. Dat dergelijke stukken dus blijven geweerd!

De moraliteit in onze kolonie op hooger peil brengen is een algemeen belang en moet dus door een ieder behartigd worden naar lichaam en ziel zullen wij er wel bij varen. Het is toch maar een vaststaande waarheid, dat ziekten naar lichaam en geest dikwijls haar oorsprong vinden in gebrek aan moraliteit en dat een volk gezond en krachtig wordt, niet door zich „uit-te-leven" maar door zich te houden binnen de grenzen van een gezonde degelijke moraliteit.

Dat degelijke moraliteit een degelijke geloofspraktijk tot ondergrond moet hebben is even waar als dat een plant noodig heeft water, licht en lucht, om niet te verkwijnen.

Wie moraliteit wil zonder godsdienst wil het onmogelijke.

K.

Bonaire, den 13n Nov. 1917.

Mijnheer de Redacteur,

Veroorloof mij enkele kantteekeningen te maken op het stuk geteekend, „Een vriend van Bonaire", voorkomende in de „Amigoe di Curaçao" van Zaterdag 10 Nov. j.l.

In dat stuk staat o. m. dat, „een kind van negen jaar, zoontje van den Heer Nicolaas, Gouvernementsbeambte aan de Lage Westkust is bezweken tengevolge van tetanus, of zooals men het hier noemt de klem, omdat de dokter geen inspuiting kon doen met het serum tegen de tetanus, daar dit geneesmiddel in zijn apotheek niet aanwezig is."

Het dringend verzoek wordt daarom tot het gouvernement gericht, „om ook hier op Bonaire een kleine hoeveelheid van alle soorten, ook der nieuwste, geneesmiddelen ter beschikking van onzen Gouvernementsdokter te stellen, opdat zich niet meer zulke gevallen kunnen voordoen, zooals in den laatsten tijd reeds meermalen hebben plaats gehad".

Mijnheer de Redacteur, moet bij den leek, onbekend met de redenen waarom het antitetanisch serum in de apotheek te Bonaire niet voorradig was, dit schrijven niet ongetwijfeld den indruk wekken, alsof de gouvernementsgeneeskundige zich aan grenzelooze nalatigheid heeft schuldig gemaakt? Want waarom, zal men vragen, had hij het serum niet in voorraad, en waarom is hij in gebreke gebleven het zich aan te schaffen, niettegenstaande zulke gevallen in den laatsten tijd reeds meermalen hebben plaats gehad?

Met uitzondering van Curaçao houdt het Gouvernement op de eilanden geen sera in voorraad. Hoogstwaarschijnlijk zijn de hooge kosten, verbonden aan het in voorraad houden van het serum, dat spoedig bederft en bovendien steeds op lage temperatuur moet worden bewaard, ook in verband met de omstandigheid dat de tetanus zich op deze eilanden zeer zelden voordoet, de factoren geweest die in deze een woordje hebben meegesproken. Laten wij evenwel de zoete hoop koesteren, dat eens de financiëele factor moge verdwijnen, en de ideaal-toestand geboren worde, dat de voornaamste sera op alle eilanden der kolonie Curaçao ter beschikking zullen staan van de gouvernementsgeneeskundigen!

Onmiddellijk nadat de diagnose tetanus bij het kind van den Heer Nicolaas, dat niet 9 maar 7 jaar telde, gesteld was, werd draadloos naar Curaçao om antitetanisch serum geseind. Het kind bezweek echter snel.

Niet juist M. de R. is de bewering van „Een vriend van Bonaire", dat in den laatsten tijd zulke gevallen meermalen hebben plaats gehad. Behalve het boven aangehaalde geval, deed zich in Augustus l.l. één geval voor. Het betrof eene patiënte, die zich eerst onder behandeling van eenen zoogenaamden „curado" zou hebben gesteld, in een ver gevorderd stadium onder behandeling kwam, en enkele uren na opname in het ziekenhuis overleed.

„Een vriend van Bonaire" noeme reis de andere gevallen op, hem bekend!

Geheel juist is zijne bewering ook niet M. de R., dat omdat de dokter geen inspuiting kon doen met het serum het kind bezweken is. Bij tetanus, vooral de zware vormen is de prognose meestal infaust. Prophylactische toepassing van het serum voorkomt tetanus. Therapeutisch zijn de resultaten echter onbevredigend. Dit schuilt hierin, dat in vele gevallen vóór nog de inspuiting kan geschieden eene doodelijke hoeveelheid tetanus-toxine aan de zenuwelementen gebonden wordt. In de laatste jaren wordt [illegible] het kind toegepast, subcutane en intravenose inspuiting van sulfas magnesicus. Vooral van de laatste behandelingswijze wordt veel heil verwacht.

Van alle soorten, ook van de nieuwste geneesmiddelen, steeds eene kleine hoeveelheid in voorraad te houden is onnoodig en bovendien nutteloos, gezien de talrijke, waardelooze preparaten die bijna dagelijks aan de markt gebracht worden, en even gauw weer verdwijnen alsdat zij opduiken.

Een zeer goede maatregel zou het echter wezen, indien het Gouvernement er toe kon overgaan ijsmachines ter beschikking van de eilanden te stellen. In voorkomende gevallen heeft men dan direct ijs of tenminste koud water.

„Een vriend van Bonaire, vindt één geneesheer te weinig voor Bonaire met 6000 inwoners. Hier tegenover zij enkel gesteld, dat in de memorie van toelichting op de thans ingediende verordening inzake den dienst der gouvernementsgeneeskundigen, en in de nota naar aanleiding van het eindverslag, betreffende de verordening regelende den openbaren gezondheidsdienst in de kolonie Curaçao, waarbij zeer deskundige zijde van advies gediend heeft, een geneesheer op 6000 zielen voldoende geacht wordt.

„Beroerten" en „zeer moeilijke bevallingen" doen zich niet iederen dag voor. Is evenwel de mogelijkheid niet uitgesloten, dat beide gevallen zich gelijktijdig kunnen voordoen, ook bij aanwezigheid van meer dan een geneesheer kan men in dezelfde omstandigheden komen te verkeeren.

Met dank M. de R. voor de verleende plaatsruimte.

Hoogachtend,

De Gouvernementsgeneeskundige te Bonaire,

Ch. J. Samson.

Nieuwe Onderwijsverordening.

De onderwijsverordening van 6 October 1906|11 Mei 1907 (P. B. 1907 No. 5) is herhaaldelijk gewijzigd en aangevuld. Bij de aanbieding van het ontwerp tot wijziging dier verordening in Augustus 1914, welke wijziging noodig was door het instellen van het ambt van Inspecteur voor het Onderwijs, heeft de Gouverneur reeds aangekondigd, dat verdere wijzigingen in overleg met den Inspecteur zouden worden overwogen, terwijl in de zitting van den Kolonialen Raad van 8 Mei 1915 de mededeeling is gedaan, dat de Gouverneur zich in beginsel vereenigen kon met de door de Schoolcommissie op Curaçao in 1914 uitgesproken wenschelijkheid, om het ambt van Inspecteur van het Onderwijs geheel van die Schoolcommissie te scheiden en dat, niet alleen om die scheiding in de verordening op te nemen, maar ook om gebleken leemten daarin aan te vullen en zoo mogelijk nieuwe beginselen op te nemen, een geheel nieuw ontwerp aan den Kolonialen Raad zou worden aangeboden.

De Gouverneur biedt hierbij die ontwerp-verordening aan, waarbij ook het voorbereidend en voortgezet onderwijs geregeld worden. Het voornaamste doel van dit ontwerp is:

1e. eenheid te brengen in alle deelen van het onderwijs;

2e. de bevoegdheden der onderwijzers beter te regelen, waartoe ook andere eischen bij de examens gesteld zullen worden, een en ander in verband met de wet van 24 Juni 1916 (Staatsblad No. 300);

3e. het schooltoezicht te regelen;

4e. de technische fouten der bestaande verordeningen weg te nemen.

De invoering van leerplicht voor de geheele kolonie, waarvan de Gouverneur heilzame gevolgen voor de verbetering van het onderwijs verwacht, kan wegens de groote daaraan verbonden uitgaven thans niet voorgesteld worden.

Het is bekend, dat verstrekking van kleeding en voeding op vrij groote schaal zou moeten plaats hebben om de armste kinderen op school te krijgen. Naast deze reeds aanzienlijke jaarlijksche uitgaven komen die voor de meerdere leerkrachten der gouvernementsscholen en meerdere bijdragen voor de bijzondere scholen. Voorts de uitgaven ineens voor het stichten van eenige scholen. Immers, waar de opgaven in 1915 daartoe verzameld, uitwijzen, dat ongeveer 50 à 70 % van de kinderen van 6—14 of 7—13 jaar op de verschillende eilanden als leerling eener school zijn ingeschreven, zou het aantal scholen met ongeveer de helft vermeerderd moeten worden. Wel is waar zouden eenige scholen een betrekkelijk klein aantal leerlingen meer kunnen bevatten, zonder dat de leerkrachten voor overvolle klassen komen te staan, maar er zouden op verschillende plaatsen, waar de bevolking verspreid [illegible] de bestaande scholen, nieuwe scholen gesticht moeten worden. Eene verordening in het leven roepen, zonder dat aan de uitvoering de eerste jaren de hand gehouden kan worden, zou het onderwijs schaden. Wellicht zouden hier en daar overvolle klassen komen, waardoor het peil van het onderwijs zou dalen. Bovendien zou er groot gebrek zijn aan geschikte leerkrachten. Dit gebrek doet zich op het oogenblik nog zoo sterk gevoelen, dat de Gouverneur er in dit ontwerp nog niet toe kon overgaan om voor te stellen kweekelingen geheel als onderwijskracht uit de scholen te doen verdwijnen, evenmin kunnen de hulponderwijzers (vroeger onderwijzers 4e klasse) gemist worden.

Overtuigd, dat alles in het werk gesteld moet worden om het schoolverzuim tegen te gaan en het schoolbezoek te bevorderen, is in het ontwerp een hoofdstuk, daartoe strekkende, opgenomen. Voorloopig is eene plaatselijke regeling te verkiezen boven eene voor de kolonie, die voor een of meer eilanden nog niet toegepast kan worden.

Aan de Commissiën van Onderwijs (vroeger plaatselijke schoolcommissiën) is de bevordering van het schoolbezoek toevertrouwd. Indien werkgevers een getuigschrift van goed schoolbezoek vragen, zal een machtige factor tot verbetering van het onderwijs door getrouwer schoolbezoek verkregen worden.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

1. Het Onderwijs is huis- of schoolonderwijs.
2. Onderwijs gegeven aan ten hoogste drie gezinnen gezamelijk in de woning van het hoofd van een dier gezinnen, is huisonderwijs.
3. Ieder ander onderwijs wordt voor de toepassing dezer verordening als schoolonderwijs beschouwd.

Bij de omschrijving van huisonderwijs in het 2de lid is de bepaling der Nederlandsche wet genomen, omdat daardoor voorkomen wordt, dat een al of niet bevoegde groepsgewijze bij zich aan huis les geeft aan kinderen van 2 of 3 gezinnen.

Als nieuw vak voor gewoon lager onderwijs is opgenomen: „nuttige lichaamsoefeningen en spelen," wat voor de lichamelijke ontwikkeling der schooljeugd noodzakelijk wordt geacht.

Het tweede lid van art. 6 schrijft voor, dat naast de vakken, vastgesteld voor gewoon lager onderwijs, in de eerste plaats rekening houdende met de plaatselijke omstandigheden, Engelsch of Spaansch onderwezen moet worden, zoo noodig in alle klassen.

Vakken, die meer bepaald tot het vakonderwijs gerekend worden, zijn niet opgenomen onder meer uitgebreid lager onderwijs.

Met de regeling van het vakonderwijs houdt het ontwerp zich niet bezig; bij de leergangen voor voortgezet onderwijs kunnen er zijn, die min of meer theoretisch vakonderwijs genoemd zouden kunnen worden.

Art. 12, 1e lid, schrijft voor, dat het onderwijs in het stadsdistrict van Curaçao in het Nederlandsch gegeven moet worden, zoowel op de openbare als op de gesubsidiëerde bijzondere scholen, terwijl het 2e lid voor de scholen in de buitendistricten van Curaçao en op de overige eilanden der kolonie eischt, dat het onderwijs *zooveel mogelijk* in het Nederlandsch wordt gegeven.

Het gebruik van het Nederlandsch als *voertaal* bij het onderwijs voor alle scholen absoluut verplichtend te stellen, is nog niet wel mogelijk; waar de kinderen ongeregeld school komen en daardoor weinig van het Nederlandsch kennen, zal nu en dan van hun spreektaal gebruik gemaakt moeten worden. Toch wordt er reeds op alle scholen naar gestreefd om waar dit maar eenigszins kan, het onderwijs in het Nederlandsch te geven.

Hoewel vreemdelingen in het geven van onderwijs *aan vreemdelingen* in het algemeen niet bemoeilijkt zullen worden, zullen zij in ieder geval vergunning van den Gouverneur moeten hebben om onderwijs te geven.

Art. 16 beperkt het gebruik van kweekelingen door het stellen van eene leeftijdsgrens en het bepalen van werken onder toezicht. Zij moeten hun zeventiende levensjaar zijn ingetreden en hun vijfentwintigste nog niet volbracht hebben. Voorts worden eenige hoogere eischen aan de kennis van het Nederlandsch gesteld, waardoor tevens bereikt wordt, dat over personen wordt beschikt, die beter tot het verkrijgen van de onderwijzersbevoegdheid geschikt zijn.

Art. 17 bepaalt, in de eerste plaats uit een administratief oogpunt, dat toestemming van den Inspecteur van het Onderwijs noodig is tot toelating als kweekeling, dat beroep op den Gouverneur mogelijk is en dat de toestemming kan worden ingetrokken.

Wordt vervolgd.

DE OORLOG.

Nog altijd hebben de Italianen den zegenvierenden opmarsch der Oostenrijkers niet kunnen tegenhouden, maar wijken steeds verder terug. Het Oostenrijksche leger bevindt zich ten deele nog wel tusschen Tagliamento en Piave, maar aan sommige divisies is het gelukt ook deze laatste rivier over te trekken.

Toch zal de groote slag, welke in Noord Italië geleverd staat te worden, de Piaveslag genoemd worden, omdat aan die rivier die slag begonnen is. De Duitsche en Oostenrijksche Keizers, de Czar van Bulgarije en de Prins van Wales nemen er aan deel. Men verwacht algemeen, dat deze slag van beslissende beteekenis zal zijn.

We zullen het maar weer kalm afwachten.

In Rusland is het een oogenblik heelemaal mis geweest. Kerensky kon de vredesbeweging niet langer tegenhouden, hij verloor voor een oogenblik het roer van staat en moest in een ambulans-auto de vlucht nemen naar het Hoofdkwartier. Binnen Petrograd bleven de Kozakken hem trouw en vochten in de straten der stad tegen de partij van Lenine, die vrede wilde, en den Duitschers wilde toestaan het land maar binnen te komen. Na eenige dagen kwam Kerensky met een paar honderd duizend man terug en schijnt nu zoo langzamerhand weer meester van den toestand te worden.

De Verbondenen staan er nu juist niet schitterend voor. Hun beide uiterste vleugelen, Rusland en Italië, zijn nog wel niet lamgeslagen, maar werden toch minstens leelijk doorschoten. Hoog vliegen zal niet meer gaan.

Van den anderen kant beweren zij, dat Duitschland te veel zijn uiterste krachten waagt en dat bij den minsten tegenslag een plotselinge inzinking volgen moet op deze geweldige krachtsinspanning. De tijd zal het leeren.

President Wilson geeft geen kamp, hij zal doorvechten tot Duitschland voorgoed ten onder is gebracht zoo zegt hij.

Lloyd George erkent eerlijk: De Verbondenen hebben groote fouten begaan.

Of die nog goed te maken zijn?

Berichten uit de Kolonie.

Om te onthouden.

Woensdagavond, 31 October, hebben een paar jongens eenige menschen met meel gegooid.

Den volgenden dag ging het praatje, dat de Eerw. Fraters die jongens hadden opgestookt om het Lutherfeest in de war te sturen.

Het zaakje werd Vrijdagmorgen 2 November gerechtelijk onderzocht. Onmiddellijk wist eenieder, dat de jongens zeer streng zijn ondervraagd, maar ten sterkste ontkend hebben door iemand te zijn opgestookt. Herhaaldelijk verklaarden zij geheel uit eigen beweging te hebben gehandeld.

Het lasterlijke praatje bloedde dood.

Daar komt nu opeens tien dagen later een lafaard, die zijn naam niet durft noemen, brutaal beweren: „vóórdat de kleine overtreders zelve bekend hebben wie hen...... tot die euveldaad hadden aangespoord, wist iedereen toch zeer wel uit welken vuilen hoek de wind waaide."

Dat gaat nu toch te ver, nadat het Openbaar Ministerie het tegengestelde heeft vastgesteld!

Als men tegen beter weten in een leugen verspreidt, waaraan maakt men zich dan schuldig?

Leugen en laster zijn gevaarlijke wapenen; daar wondt de aanrander zich zelf mee en schandvlekt slechts eigen naam.

Zilveren Jubilé.

Dinsdag ll. 13 November vierde die Eerw. Frater MAJELLA op Bonaire zijn zilveren feest als religieus van de Congregatie der Fraters van Tilburg. Sinds 20 Oct. 1897 is de Eerw. Frater werkzaam aan het R. K. Onderwijs in de Kolonie Curaçao, en werd 29 Dec. 1914 verbonden aan de nieuwe jongensschool op Bonaire. Hij is er een der stichters en medeoprichter van.

Wij wenschen den ijverigen en bekwamen Onderwijzer van harte geluk met zijn zilveren feest. Hij droeg het kloosterkleed met eere. Nog menig jaartje zij hem van harte toegewenscht.

Frater MAJELLA, de Heer CORNELIS KRAMPS, werd 5 Mei 1875 te Hoorn geboren.

Koninklijke Benoeming.

Zaterdagavond ontving de H.E.G. Heer Gouverneur telegrafisch bericht, dat het Harer Majesteit de Koningin behaagd heeft MR. W. CH. DE LA TRY ELLIS te benoemen tot Lid van het Hof van Justitie in de Kolonie Curaçao.

Onze oprechte gelukwenschen aan Advocaat ELLIS en zijn geachte familie.

Gisterenmorgen werd het nieuwe Lid plechtig geïnstalleerd.

Automobiel te water.

Verleden week had een chauffeur zijn kar onbeheerd laten staan op den Pietermaaiweg, waar de Orkaan de huizen weggeveegd en nog altijd een onbebouwde plek is. De machine scheen niet voldoende afgesloten, want heel, heel langzaam maar zeker, liep de auto verder en reed in zee. Eerst toen kwam de chauffeur toeloopen en kon met hulp van anderen den zwaren drenkeling weer op het droge trekken.

Quarantaine.

De H.E.G. Heer Gouverneur heeft Woensdag bericht ontvangen, dat het Bestuur van Sto. Domingo de ongemotiveerde quarantainemaatregelen tegen Curaçaosche schepen weer heeft ingetrokken.

Waarover we ons van harte verheugen.

Vreemde Costuymen.

De Breede Straat, Overzijde, was verleden Zondagavond ter hoogte van de St. Anna-kerk in rep en roer, doordien een in de buurt woonachtige vreemdeling, die, kaartende, zich aan sterken drank te buiten was gegaan, zich met een dolk had gewapend, waarmede hij de vóór zijne woning staande en voorbijgaande personen dreigde te verwonden. De te hulp geroepen en fluks gekomen politie slaagde er in, hem te ontwapenen, waarbij hij echter eene verwonding aan eene hand bekwam.

Naar het schijnt, wil men aan Spaansch-Amerikaansche landen eigene gewoonten zich hier doen inburgeren!

De Vrijmoedige.

Gehuldigd.

Gisteren was het 25 jaar geleden dat de heer J. C. G. Evertsz bij „De Curaçaosche Hypotheekbank" in dienst trad, aanvankelijk als Secretaris-boekhouder en sedert 1 Juli 1904 als Administrateur.

Het Bestuur dier instelling kwam gisterenmorgen om 10 uur op het kantoor der Bank bijeen, om deze gebeurtenis te herdenken.

In passende bewoordingen bracht de voorzitter lof aan den ijver en de trouw van den bekwamen administrateur en bood dezen als aandenken een geschenk aan namens de instelling.

Ook de mede-ambtenaren van den heer Evertsz hebben hem een souvenir aangeboden.

Hoog bezoek.

De Gouverneur, vergezeld van zijn adjudant, den 2e luitenant van de schutterij, bracht op 14 dezer een bezoek aan de zusterschool te Montagne en gisteren, vergezeld van zijn militairen adjudant, aan de fraterschool aan de overzijde.

Kamer van Koophandel.

Bij de op gisteren gehouden verkiezing van drie leden van de Kamer van Koophandel en Nijverheid werden herkozen de heeren C. G. de Haseth Cz. met 158 st. en J. P. G. Ecker met 151 st., terwijl in de plaats van den heer A. Jesurun, die niet meer in aanmerking wilde komen, de heer S. M. L. Maduro met 108 st. gekozen werd.

Landbouw.

In dank ontvingen we van het Departement van den Landbouw in Suriname het Jaarverslag over het jaar 1916. Het Verslag van den Landbouwkundige voor de kolonie Curaçao komt er echter niet in voor. Wel is opgenomen het verslag van de werkzaamheden in het belang van den landbouw en de veeteelt op St. Eustatius 1915—1916.

Over *Sisal* lezen we in het Verslag:

Met het ontvezelen der sisalbladeren van het sisalproefveld aan den Kwattoweg, dat in 1913 werd aangelegd, kon nog niet worden begonnen.

Hoewel van den fabrikant bij wien in 1915 de ontvezelingsmachine besteld werd wel bericht werd ontvangen, dat de machine ter verzending gereed stond, kon die, zeker ten gevolge van den oorlog, niet worden uitgevoerd. In November werd een eenvoudige raspador samengesteld van hier en daar bijeenverzamelde machinedeelen. De raspador werkte vrij goed met een gering % verliesvezel. Omtrent de totale opbrengst aan vezel op dit proefveld kunnen echter geen juiste cijfers meer worden verzameld. Reeds in de laatste maanden van 1915 hadden nl. enkele planten bloemstengels geschoten en in 1916 gingen ongeveer 200 planten, doordat zij bloeiden, verloren. 9 Januari 1917 kon met het ontvezelen der bladeren begonnen worden. Vermeld kan reeds worden, dat het percentage vezel alleszins bevredigend is. Verwerkt werden 126000 bladeren, die 2900 KG. vezel leverden. De bladeren hadden een lengte van 1,20—1,50 M. Slechts op een klein gedeelte ter grootte ongeveer van ¾ akker waar de grond te laag was en te nat bleef, waren de planten slecht gegroeid en hadden de bladeren een lengte van 0,60—0,80 M. Hoewel de financieële resultaten van dit proefveld niet als maatstaf zullen kunnen dienen van de al of niet rentabiliteit der sisalcultuur in Suriname, geeft het verloop van de proef wel den indruk, dat de cultuur wel degelijk levensvatbaarheid voor Suriname heeft. De groei van de Agave rigida sisalana, op goeden grond uitgeplant, is vlug. De tweejarige bulbillen opgekweekte plantsoenen in Augustus 1912 op het proefveld uitgeplant, waren grootendeels in de eerste maanden van 1915 snijbaar en hadden een lengte van ruim 1 M. Het aantal bladeren, dat van een plant gesneden kan worden, bedraagt 140—160, gemiddeld 150.

Op het proefveld waren uitgeplant 680 planten per akker. Hierbij bleek, dat het plantverband te ruim was genomen en dat wanneer op tijd met het snijden der bladeren wordt begonnen, een afstand van 8 bij 6 voet voldoende is, waardoor 900 planten per akker komen te staan.

Bij de pinken.

Vrijdagmorgen om 10 uur werd door het actief optreden van den wagenbestuurder van de Curaçaosche Motortram een zeer ernstig ongeluk voorkomen.

De tram, komende van de richting Pietermaai, was ter hoogte van de Sterstraat, toen een stokoude vrouw de tramrails wilde passeeren. De arme stakkerd viel, kwam dwars over de rails te liggen en ware het niet dat de bestuurder met spoed had geremd, dan was ze doormidden gereden. Een der heeren passagiers sprong direct de tram uit om hulp te verleenen, doch het oude vrouwtje was reeds uit eigen beweging opgestaan en werd in een der huizen binnengehaald om van den schrik te bekomen.

Bekendmaking.

Voor wat betreft de berichten, die er in sommige Amerikaansche nieuwsbladen voorkomen omtrent de mogelijkheid van een verkoop der Nederlandsch West-Indische eilanden aan de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, kan ondergeteekende mededeelen, dat Zijne Excellentie de Minister van Koloniën hem uitdrukkelijk heeft verklaard, dat de Nederlandsche Regeering het denkbeeld om eenig deel van haar koloniaal gebied, welk ook, af te staan, positief verwerpt.

Curaçao, den 16den November 1917.

De Gouverneur van Curaçao,

NUYENS.

Wisselprijs.

Door de firma S. E. L. MADURO & SONS is een verguld zilveren medaille (Wisselprijs) disponibel gesteld voor het Elftal voetballers der militairen en der leerlingen van de Hendrikschool, die drie achtereenvolgende malen winner is van de te houden wedstrijden.

Daartoe zal elken eersten Zondag der maand vau 4.1|2 tot 5.1|2 uur n. m.: — met een pauze van 10 minuten — worden gespeeld op het terrein van St. Matheo.

Het efftal dat wint wordt eigenaar van den prijs en blijft dit, totdat het door de tegenpartij wordt verslagen. Heeft een der elftallen den wedstrijd drie achtereenvolgende malen gewonnen, dan blijft deze voor goed eigenaar.

De wedstrijden zullen worden opgeluisterd door het muziekkorps van het garnizoen, dat welwillend door den Kapitein Commandant der Troepen wordt afgestaan.

De opbrengst van de wedstrijden zal — na aftrek van de onkosten — worden besteed voor een liefdadig doel.

Toegangskaarten a f 0,25 en f. 0,50 zijn te verkrijgen bij C. WINKEL & ZONEN Heerenstraat, Botica „National", Breedestraat overzijde en bij de leerlingen der Hendrikschool.

Muziekuitvoering.

Zondagavond om 7.30 uur Overzijde.

PROGRAMMA.

1.	The Golden West	Marsch 1e uitv.	F H Losey
2.	Orpheus	Ouverture	Offenbach
3.	La Serenata	Valse	O Mètra
4.	l'Invocation	Fant. classique et religieuse	G Delfort
5.	Loreley	Paraphrase	Nesvadba
6.	La Flûte Enchantée	Fantaisie	Mozart
7.	Morenita Danza	1e. uitv.	C A Boskaljon
8.	The Picadore	Marsch	J P Sousa

Officiëele berichten.

Aan Mej. E. Smit, onderwijzeres 3e klasse aan de Wilhelminaschool alhier is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan de tijdelijke schrijfster op Bonaire Mej. Jane Hellmund is eene verlofsverlenging verleend tot den dag van vertrek van de Estelle naar Bonaire.

Aan den heer L. van der Veen Zeppenfeldt is op zijn verzoek eervol ontslag verleend als lid van de schoolcommissie op Curaçao, onder dankbetuiging voor de door hem in dat ambt bewezen diensten, en de heer B. E. van der Veen Zeppenfeldt is als zoodanig benoemd.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven.

Julia Angel, Enrique Cijntje, Catrin W. de Elsevijf, Clemencia Jandroep, T. L. O. Jofilo, Ricardo De Lannoy, Constancia Marti.

Aangeteekende stukken: Pedro Federico Leon, Matilde W. de Marchena, J. J. F. Steenbergen.

Marktbericht van den Curaçaoschen Handelsbond.

Van 16 Nov. 1917.

AARDNOTEN (Pindas) per KG.........	—
ZOUT per vat van 130 K.G.........	f 0.80
DIVIDIVI per K,G......................	„ 0.08
ORANJESCHILLEN per KG. 1st kw.	„ 0.30
id. per KG. 2e kw.	„ 0.20
HUIDEN per K.G.........................	, 0.80
GEITENVELLEN per K.G...........	„ 1,00
WOL per K.G............................	, 0.25
SCHAPENVELLEN per stuk.........	„ 0.50
BEENDEREN per K.G..................	„ 0.02
RECINUS-ZAAD per K.G.............	„ 0.05
STROOHOEDEN (hipijapa) .	„
Kwaliteit No, 1...........per dozijn	8.75
„ „ 1 (gebleekt) „ „	„ 3.87½
„ „ 2 „ „	„ 4.75
„ „ 3 „	„ 6.12
„ „ 3 „ „	„ 6.30
„ , 4 „ „	„ 7
„ „ 5 „ „ OLA	„ 6,20
„ „ 6 „ „	„ 8
„ „ 7 „ „	„ 9
„ „ 8 „ „ OLA	„ 7.20
„ „ 9 „ „	„ 12.50
„ „ 10 „ „ OLA	„
„ „ 11 „ „	„ 12
„ „ 12 „ „ OLA	„
„ „ 13 „ „	„
„ „ 14 „ „ OLA	„
„ „ 15 „ „	„
„ 1 van 25 c.M. of minder	
STROOHOEDEN (latai):	f.
Kwaliteit X per dozijn.........................	f1,25
Kwaliteit XX per dozijn.........................	f1,87½

Onze financiën.

In het derde kwartaal van het loopende jaar werd opgebracht:

Aan *belasting.*

Op Curaçao:	f	129,272.08
„ Aruba:	„	6,007.24
„ Bonaire:	„	6,252.47½
„ St. Martin N.O.	„	2,390 32
„ St. Eustatius	„	1,962.04
„ Saba	„	1,548 63

Aan *inkomsten* van onderscheiden aard kwam in:

Op Curaçao	f	46,329.43½
„ Aruba	„	5,149.34
„ Bonaire	„	2,741.32
„ St. Martin N.G.	„	1,153.83½
St. Eustatius	„	653.40

Als bizondere inkomsten vonden we vermeld:

Ontvangsten van den Gezondheidsdienst f 2,092,50.

Huur van het ploegwerktuig fl 99.11

Terugbetaling door de Kabelmaatschappij fl 11,010.

Onze financiën zijn weer stijgende, maar hebben het normale, het geraamde cijfer, nog lang niet behaald.

Aan Loodsgelden bijv. werd ontvangen:

1e. kwartaal		fl 7,617
2e. „		„ 8,228
3e. „		„ 6,716 19½

Dat loopt van 't jaar niet hooger dan fl 30.000 en, als het goed was, moest het 't dubbele wezen.

Reorganisatie van Politie.

Het was den Gouverneur aangenaam te vernemen, dat de Afdeelingen hebben ingezien, dat het niet aangaat om een ander dan den Procureur-generaal als hoofd van de straatpolitie te doen optreden, zoolang art. 153 van het Regeeringsreglement niet is gewijzigd welke wijziging noch door de Regeering, noch door het bestuur wenschelijk wordt geacht, en dat met het voorstel van het Bestuur evengoed bereikt kan worden wat langs een anderen weg door haar gezocht werd.

Door de bepaling van art. 5, dat de politiedienst in het eerste district van het eiland Curaçao door den commissaris van politie wordt geregeld wordt reeds tegemoet gekomen aan het ontwikkelde in de tweede en derde alinea's van het eindverslag.

De werkkring van den commissaris van politie in Suriname is, voor zoover nagegaan is kunnen worden geregeld bij Publicatie van 28 December 1865 (Gouvernementsblad No. 23), die, naar de meening van den Gouverneur, meer het karakter van een besluit dan van eene verordening heeft. De Koloniale *Raad* was toen toch slechts adviseerend lichaam.

Waar het geven van dienstvoorschriften een daad van uitvoering is en niet van wetgeving, en de Koloniale Raad slechts met wetgevende macht is bekleed, komt het den Gouverneur voor, dat het juister is om dergelijke voorschriften door den Gouverneur bij besluit te laten vaststellen, zooals in art. 13, lid I. wordt voorgesteld. De thans geldende instructie is door den Procureur-generaal vastgesteld.

De Gouverneur meent, dat er geen aanleiding bestaat om, waar de Procureur-generaal zelf ter plaatse is, en dagelijks zoogenaamd „rapport houdt", den Commissaris de bevoegdheid te geven om straffen op te leggen; nog daargelaten dat de Procureur-generaal door de vereischten, waaraan hij moet voldoen om benoemd te worden, meer waarborgen biedt, dat de straf in juiste verhouding tot de overtreding wordt toegemeten.

De Gouverneur blijft van meening, dat het gewenscht is, dat de gezaghebbers op hun eiland ook hoofden van politie zijn.

Het feit, dat zij qua talis onder den Procureur-generaal komen te staan, is, meent hij, niet zwaarwichtig genoeg om de gewenschte verandering daarop te laten afstuiten.

Zooals de Gouverneur aan den Raad bereids heeft medegedeeld, zal eene algemeene regeling van de bezoldigingen van de ambtenaren en beambten bij besluit worden vastgesteld. Voor een afzonderlijke regeling van de bezoldigingen van politiepersoneel zal dan, naar hij meent, geen aanleiding bestaan.

Wat de Raad bedoelt met de uiting, dat het in theorie wel juist is dat de Raad zich bij de begrooting heeft uit te spreken over de sterkte en de bezoldiging van het politiepersoneel, doch dat er in de praktijk niet veel van terecht komt, is den Gouvernenr niet recht duidelijk.

Z. H. E. G. kan niet toegeven, dat bij de jongste traktementsregeling den Raad geen andere keuze werd gelaten dan zich bij het voorgestelde neer te leggen of tal van ambtenaren te dupeeren.

Zulks kon toch moeilijk worden afgeleid uit zijne mededeelingen, dat de voorgestelde regeling na langdurige gedachtenwisseling met Zijne Excellentie den Minister van Koloniën was vastgesteld; en dat het hem daarom niet mogelijk was om eene wijziging in die regeling over te nemen; alsook dat hij 's Raads meening niet bij Zijne Excellentie kon ondersteunen, omdat hij de voorgestelde verhoogingen voldoende achtte.

BURGERLIJKE STAND.

ARUBA.

	GEBOORTEN.				HUWELIJKEN.	
	Mannel.	Vr. gesl.	In echt.	B. echt.		
Juli	12	14	19	7	Juli	9
Augustus	18	17	27	8	Aug.	10
September	17	24	25	16	Sept.	3
Totaal	47	55	71	31	Totaal	22

Totaal generaal	3e kwartaal	102, 2e kw.	71, 1e kw.	81.
In echt	3e „	71, 2e „	53, 1e „	62.
Buiten echt	3e „	31, 2e „	18, 1e „	19.

STERFGEVALLEN.

	Mannel.	Vr. gesl.	Levenl. in echt.	b. echt.
Juli	3	4	0	0
Augustus	3	1	0	1
September	3	2	0	1
Totaal	9	7	0	2

Totaal generaal	3e kwartaal	16, 2e kw.	21, 1e kw.	36
Levenloos aang. in echt.	3e „	0, 2e „	3, 1e „	0
Buiten echt	3e „	2, 2e „	0, 1e „	0
Sterfgevallen	3e kwartaal	18, 2e kw.	24, 1e kw.	36

De bevolking van Aruba ging vooruit in zielental, gedurende het 3e kwartaal met 84 ; 2e. kw. met 47 ; 1e. kw. met 45, of gedurende de eerste 9 maanden van het loopende jaar met 176 zielen. Het meer dan 3 maal zoo talrijk bevolkte Curaçao ging slechts vooruit met 303, of nog niet eens tweemaal zooveel als op het drie maal minder bevolkte Aruba.

Nederland.

De opening der Staten-Generaal.

De koningin heeft Dinsdag 18 Sept. niet persoonlijk de nieuwe zitting der Staten-Generaal geopend, maar de opening opgedragen aan de commissie van ministers.

Minister Cort van der Linden las de volgende.

OPENINGSREDE,

Mijne Heeren !|

De Koningin heeft ons opgedragen, in haren naam de gewone zitting der Staten-Generaal te openen.

In den korten tijd sedert Hare Majesteit persoonlijk in uw midden was, is geen belangrijke wijziging gekomen in den binnen- en buitenlandschen toestand.

De vooruitzichten voor den komenden winter zijn weinig bevredigend.

De pogingen van verschillende zijden ondernomen om aan de verschrikkelijke worsteling der volken een einde te maken, door ons volk met warme belangstelling begroet, hebben het beoogde doel nog niet bereikt.

Wij zijn nog steeds verplicht te midden van elkaar fel bestokende vijanden ons gereed te houden tot afweer van mogelijke inbreuk op onze neutraliteit.

De voorziening van ons volk met levensbehoeften en grondstoffen voor onze nijverheid wordt voortdurend moeilijker.

Maatregelen, om in den meest dringenden nood te voorzien, zullen u weldra worden voorgesteld.

In afwachting van het rapport der staatscommissie in zake de salarieering van de rijksambtenaren zal een nieuwe regeling der duurtetoeslagen aan uwe goedkeuring worden onderworpen.

Het verkeer met de koloniën is in toenemende mate belemmerd Voor den afvoer der voortbrengselen van den Indischen bodem ontbreekt de noodige scheepsruimte en aanvoer van hetgeen van elders moet worden ingevoerd, kan niet in voldoende mate plaats vinden.

Meer dan ooit is samenwerking van allen, zonder onderscheid van klasse of stand, onmisbaar om ons te midden van den stijgenden nood der wereld staande te houden.

De regeering vertrouwt, Mijne Heeren, met uwe voorlichting en medewerking de onvermijdelijke moeilijkheden te kunnen overwinnen.

In naam van de Koningin en daartoe door haar gemachtigd, verklaren wij de gewone zitting der Staten-Generaal te zijn geopend.

Nederland en de Crisis.

Globale becijfering van de crisisuitgaven van het Rijk tot 1 Augustus 1917.

(Officiëel.) De kasvoorschotten aan de koloniën, rijksgraanhandel, rijkskunstmeststoffenhandel, enz. buiten rekening gelaten, is de rijkskas van 30 Juli 1914 tot 1 Augustus 1917 achteruitgegaan f 667.400.000.

Hiervan komt ten laste van tekorten op den normalen dienst (gewonen en buitengewonen) van de jaren 1914, 1915 en 1916 f 57.000.000. Blijft voor crisistekort f 610.400.000.

Hierbij zijn echter te voegen : a. de sommen, bereids door de belastingschuldigen speciaal voor de crisis opgebracht en wel :

1. De inkomsten van het Leeningsfonds 1914 na aftrek van hetgeen werd gebruikt tot rentebetaling op de crisisleeningen en van de opcenten op den suikeraccijns, welke opcentenheffing wordt opgewogen door verlaging van de hoofdsom van dien accijns en mitsdien geen verzwaring van belastingdruk ten gevolge heeft f 15.900.000.

2. de opbrengst der crisisheffingen (oorlogswinstbelasting en verdedigingsbelastingen) f 102.800.000.

3. het bedrag der crisisuitgaven, welke reeds gedaan doch nog niet betaald zijn, te zamen op f 10.000.000

Totaal crisisuitgaven f 739.100.000.

Op 1 Augustus 1915 werd het totaalbedrag der crisisuitgaven geschat op f 200.000.000.

Op 1 Februari 1916 was dit cijfer geklommen tot f 330.000.000, op 1 Aug. 1916 tot f 446 000.000, op 1 Febr. 1917 tot f 588.700.000 en nu op 1 Aug. 1917 tot f 739.100.000.

De Nederlandsche Delegatie in Amerika.

Bericht is ontvangen, dat de Nederlandsche delegatie in Amerika in overleg is getreden met de Amerikaansche autoriteiten. Uit den aard der zaak zijn tot dusverre nog weinig moeilijkheden overwonnen en kunnen de resultaten harer bemoeiingen slechts in algemeene termen worden weergegeven.

De delegatie is van oordeel dat de uitvoer van veevoeder niet zal worden toegestaan en dat evenmin aanvoer van grondstoffen voor nijverheid en industrie te verwachten is.

Wat betreft den uitvoer van graan, geschikt voor de voeding van den mensch, zal het Gouvernement der Vereenigde Staten eerst eene definitieve beslissing willen nemen, wanneer het op de hoogte is van de grootte van den nieuwen oogst en het zijne gedragslijn in het algemeen zal hebben bepaald ten aanzien van de hoeveelheden, die daarvan voor Nederland beschikbaar zullen kunnen worden gesteld.

Onze delegatie zal echter bij wijze van incidenteele schikking trachten te verkrijgen, dat de door onze regeering aangekochte of ingeladen hoeveelheden tarwe, mais en Canadeesche gerst, voor zoover zij nog niet bedorven zijn, uitgevoerd mogen worden.

Hierbij zal echter wel moeten worden toegegeven, dat van dit quantum niets als veevoeder wordt gebruikt.

Het staat dan ook wel vast, dat van het door onze regeering reeds gekochte graan zeer weinig naar Europa zal worden uitgevoerd.

Van alle partijen die hier zullen aankomen zal bovendien waarschijnlijk 2|3 moeten worden afgestaan aan de Commission for Relief in Belgium en zal 1|3 voor Nederland zijn.

De totale hoeveelheid tarwe, maïs en gerst die dan voor Nederland zal komen, zal pl. m. 33.000 ton zijn. Ongeveer voldoende voor de behoefte van 14 dagen.

Buitenland.

Duitschland.

Naar aanleiding van het verblijf van den gouverneur-generaal von Falkenhausen in Berlijn brengt het *Hamburger Fremdenblatt* een hoofdartikel, waarin het zegt, dat er verband bestaat tusschen de reis van den rijkskanselier naar België, van den gouverneur-generaal naar Berlijn en de zitting van de afzonderlijke commissie. Aan het slot van dit artikel geeft het blad eenige opmerkingen over de Duitsche oorlogsdoelen en zegt o. a. het volgende : De regeering heeft duidelijk verklaard, niemand geweld te willen aandoen en dus ook België niet. Wij zullen onze verklaringen over België formuleeren, maar hebben vooraf een voorwaarde te stellen, die de vijand in de allereerste plaats heeft in te willigen. De eerste voorwaarde is, dat de vijand afziet van onze nederlaag. De tweede voorwaarde is, dat hij zijn eisch laat vallen dat wij in strijd met de waarheid en ons geweten de schuld aan den oorlog op ons nemen en de verplichting tot herstel (reparation) onderschrijven. Ten derde zal de vijand er van moeten afzien, onze koloniën te willen inpalmen en ook van zijn aanspraken op Elzas-Lotharingen of het in bezit nemen van gebied onzer bondgenooten. Is dit eenmaal geschied, eerst dan kunnen wij beginnen over de beginselen te spreken van de oplossing van het Belgische probleem, waardoor een duurzame vrede en een goede verhouding als nabuur wordt gewaarborgd. Al het andere wijst het Duitsche volk af. Het wil slechts met een vijand over vrede beraadslagen, die genejgd is een werkelijk, oprecht gemeenden vrede te sluiten. Hoever onze vijanden thans van oprechtheid en vredesgezindheid verwijderd zijn, behoeft niet te worden gezegd. Maar desondanks kan duidelijkheid hier slechts goed doen. Wij mogen aannemen, dat bij de beraadslaging over het antwoord op de nota van den Paus de daarvoor aangewezen persoon worde gehoord.

Een Duitsch oordeel over Rusland.

De medewerker van het „Berl. Tageblatt" Hans Vorst, die goed bekend is met Russische toestanden, schrijft : Bij de verbazing over de Russische gebeurtenissen mag men niet buiten beschouwing laten dat, hoe die ook mogen uitloopen, zij toch voor de wereldpolitieksituatie van de grootste beteekenis zijn. De entente-bladen mogen in elk geval klagen, dat Rusland uit berekening zich afzondert. Op Rusland zal thans en in de toekomst door zijn massa, waarin het zwaartepunt op politiek en economisch gebied gelegen is, acht moeten worden geslagen.

Zelfs wanneer Rusland's volkomen ongeschiktheid om oorlog te voeren op rekening van dezen oorlog moet worden gesteld, men mag echter daarom de andere factoren niet uit het oog verliezen, die een zich herstellend Rusland reeds na enkele jaren van vrede in de rekening van Europa zou doen gelden.

Het moet derhalve de taak van de Duitsche politiek zijn om de gebeurtenissen in Rusland met open oog te beschouwen en op alle eventualiteiten voorbereid te zijn.

Korniloff belichaamt in het tegenwoordige conflict de macht der reactie. De entente-pers heeft zich echter overwegend aan zijn zijde geschaard en daardoor bewezen, dat de vrijheid der Russen haar volkomen onverschillig is. De uitwerking van dit feit kan niet uitblijven. Zij zal bovendien op een met zorg voorbereiden bodem neervallen. De houding der regeeringen en de openbare meening in de landen der geallieerden tegenover de conferentie te Stockholm had reeds de grootste ontevredenheid gewekt bij de revolutionaire democratie van Rusland; voorts heeft de houding der entente-pers ten opzichte van de Russische nederlaag bij Riga blijkens telegrafische berichten in de Russische pers nog sterkere verontwaardiging gewekt en daardoor de reeds bestaande tegenstellingen doen toenemen. Thans komt daar nog bij het partijkiezen voor Korniloff, dat door de Russische democratie niet zoo licht zal worden vergeten.

Op die wijze wordt het nieuwe psychologische moment voorbereid. Het zal van des te grooter beteekenis zijn, daar de aanhoudend toenemende economische moeilijkheden en binnenlandsche verwaring, hoe die ook mogen uitloopen, Rusland zullen dwingen om in de vredeskwestie een meer consequente houding aan te nemen.

Rusland.

De ramp te Kasan.

Theodor Behrmann, de correspondent van de „Voss. Ztg." te Stockholm schrijft :

„Russische bladen bevatten afgrijselijke bijzonderheden over de ontploffing te Kasan, waar, naar thans bekend is, rond 1500 menschen moeten zijn omgekomen. De door mij over Finland ontvangen particuliere berichten laten geen twijfel over dat het een georganiseerden opstand van het garnizoen te Kasan betrof, waarvan de gevolgen het in de lucht laten springen der fabrieken van oorlogsbenoodigdheden en van munitie opslagplaatsen te Kasan zijn geweest. Volgens deze particuliere berichten, was de plaatsvervangende opperbevelhebber van 't militair district van Kasan reeds twee weken geleden ingelicht dat het geheele garnizoen besloten heeft zich te verzetten tegen het zenden van troepen naar het zoogenaamde Noordfront, en op gelijke wijze het vervoer van munitie die te Kasan gefabriceerd of daar opgeslagen was, naar het oorlogsterrein te verhinderen. Toen op een desbetreffende vraag van den tijdelijk waarnemenden generaal door dezen uit Petrograd de opdracht werd ontvangen om het garnizoen te Kasan ingeval van nood met wapengeweld rustig te houden, wist de burgerbevolking aldaar onmiddellijk dat een ramp te verwachten was. Onmiddellijk na het bekend worden van de order uit Petrograd, is dan ook het vertrek uit Kasan bij massa begonnen met Wolga-stoomers naar Samara en Perm, en met het spoor in de richting van Moskou. De opstand is begonnen doordat de reserve-bataljons van de 41e divisie, die naar het front moesten vertrekken, eenvoudig de kazernes niet wilden verlaten. De kazernes werden echter door troepen van het 5e Donsche kozakkenregiment, die tijdig uit Samara gerequireerd waren, omsingeld. Na een kortstondig handgemeen braken de infanteristen door den cirkel van kozakken en bestormden gewapend de groote kruitfabriek te Kasan, die aan de regeering behoort. Daar vereenigden zij zich met het convooi-commando dat de fabriek bewaakt, terwijl de manschappen van de 41e artillerie-brigade de groote fabriek van geweren te Kasan omsingelden. Kort daarop zijn beide groote fabrieken in de lucht gesprongen en werden de aanvallen van politie en arbeiders daardoor verstikt. Vervolgens kwam de beurt aan talrijke middensoort en kleinere werkplaatsen voor munitie en overige oorlogsbenoodigdheden, die achtereenvolgens opgeblazen werden. Merkwaardigerwijze werd zorgvuldig afgezien van vernieling of beschadiging van andere gebouwen, zelfs van officiëele gebouwen. Pogingen van enkele kleine afdeelingen soldaten, om, naar het voorbeeld van Kremlin, regeerings- en militaire gebouwen te bestormen, werden door eigen kameraden krachtdadig teruggewezen. Tevens gewerden mij voorloopig niet te controleeren particuliere berichten over opblazen van fabrieken voor oorlogsbenoodigdheden te Samara en bij Simbirsk. De reserve-eskadrons Littauers, die voor het front bestemd waren, moeten in hun geheel en in volle wapenrusting hun kazerne te Simbirsk en ook de stad zelf eigenmachtig verlaten hebben en men weet niet waarheen zij vertrokken zijn.

Curiosidades de la Guerra: